

Rady Seniorów w województwie lubelskim

2025

Rady Seniorów w województwie lubelskim w 2025 r.

Starzenie się społeczeństwa stanowi istotne wyzwanie dla lokalnych społeczności, wymagające podjęcia odpowiednich działań w zakresie polityki senioralnej. W odpowiedzi na ten proces wprowadzono inicjatywę ustawodawczą umożliwiającą tworzenie rad senioralnych na szczeblu gminnym, powiatowym oraz wojewódzkim.

Do podstawowych zadań rad senioralnych należą:

- monitoring polityki senioralnej na poziomie lokalnym,
- pełnienie roli konsultacyjno-doradczej dla władz samorządowych w sprawach dotyczących seniorów,
- wspieranie oraz aktywizacja środowiska senioralnego w zakresie podejmowania wspólnych inicjatyw lokalnych,
- przyjmowanie zgłoszeń dotyczących problemów i oczekiwań seniorów,
- zapewnieniu bezpieczeństwa,
- promowaniu zdrowego stylu życia.

Działania kulturalne, integracyjne oraz współpraca międzypokoleniowa również stanowią ważne obszary działalności rad seniorów, które współuczestniczą w organizacji wydarzeń kulturalnych (np. bale, wyjścia do kina), integracyjnych (np. pikniki, wycieczki) oraz promocji zdrowia (np. badania profilaktyczne, warsztaty z lekarzami). Rady seniorów pełnią ważną rolę w integracji, edukacji i aktywizacji seniorów, a ich efektywność często zależy od wsparcia administracyjnego oraz dostępu do stabilnego finansowania. Rada seniorów jest organem działającym społecznie, a jej członkowie nie otrzymują wynagrodzenia, jednak jednostki samorządu terytorialnego mogą zapewnić obsługę administracyjno-biurową rad w ramach środków własnych. Wykorzystywane są tu dostępne lokale jak również powierzone dodatkowe zadania dla urzędników samorządu. Rady seniorów pełnią funkcję organów konsultacyjnych, doradczych oraz inicjatywnych w sprawach istotnych dla osób starszych. Nowelizacja ustaw ustrojowych – o samorządzie gminnym, powiatowym oraz wojewódzkim – znacząco wzmocniła ich kompetencje i rolę w strukturach samorządowych. Zgodnie z nowymi przepisami, samorzady są zobowiązane do powoływania rad seniorów na wniosek mieszkańców.

Rady seniorów jako organ społeczności lokalnej mają szczególne znaczenie, gdyż stanowią formę działań dla osób starszych, a jednocześnie to właśnie seniorzy podejmują decyzje dotyczące dalszej działalności. Seniorzy nie są już tylko odbiorcami różnych form wsparcia, ale sami uczestniczą w ich planowaniu i organizowaniu.

W październiku 2013 r., nowelizacja ustawy o samorządzie terytorialnym wprowadziła rady seniorów do polskiego porządku prawnego. Wtedy nastąpił wzrost liczby nowo powoływanych jednostek. Kolejna zmiana legislacyjna w marcu 2023 r. wprowadziła obowiązek powołania rady seniorów w wypadku złożenia wniosku przez osoby starsze lub organizacje działające na ich rzecz. Dodatkowo nowe przepisy umożliwiły samorządom finansowanie oraz wsparcie administracyjne rad seniorów.

Podstawa prawna:

- *Art. 5c Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1465 t.j. z dnia 2024.10.03) – umożliwia tworzenie Rad Seniorów jako ciał konsultacyjnych, doradczych i inicjatywnych. Nowelizacja z 9 marca 2023 r. (Dz.U. poz. 572) wprowadziła obowiązek utworzenia Rady Seniorów, jeśli z odpowiednim wnioskiem wystąpi określona liczba mieszkańców-seniorów.*

Powoływanie rady seniorów w gminie

Rada powinna zostać powołana na wniosek określonej grupy mieszkańców, którzy ukończyli 60 lat:

- w gminie do 20 tys. mieszkańców – grupa minimum 50 jej mieszkańców,
- w gminie powyżej 20 tys. mieszkańców – grupa co najmniej 100 jej mieszkańców.

- *Art. 3f. Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2024 r. poz. 107 t.j. z dnia 2024.01.29).*

Powołanie rady seniorów w powiecie

Rada powinna zostać powołana przez powiat na wniosek określonej ustawowo liczby mieszkańców powiatu, którzy ukończyli 60 lat:

- w powiecie do 100 tys. mieszkańców – co najmniej 150 jego mieszkańców,
- w powiecie powyżej 100 tys. mieszkańców – co najmniej 250 jego mieszkańców.

- *Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2025 r. poz.581 t.j. z dnia 2025.05.02)*

Powołanie rady seniorów w województwie

Sejmik województwa tworzy wojewódzką radę seniorów na wniosek:

- w województwie do 2 000 000 mieszkańców - co najmniej 500 mieszkańców tego województwa, którzy ukończyli 60 lat;
- w województwie powyżej 2 000 000 mieszkańców - co najmniej 800 mieszkańców tego województwa, którzy ukończyli 60 lat.

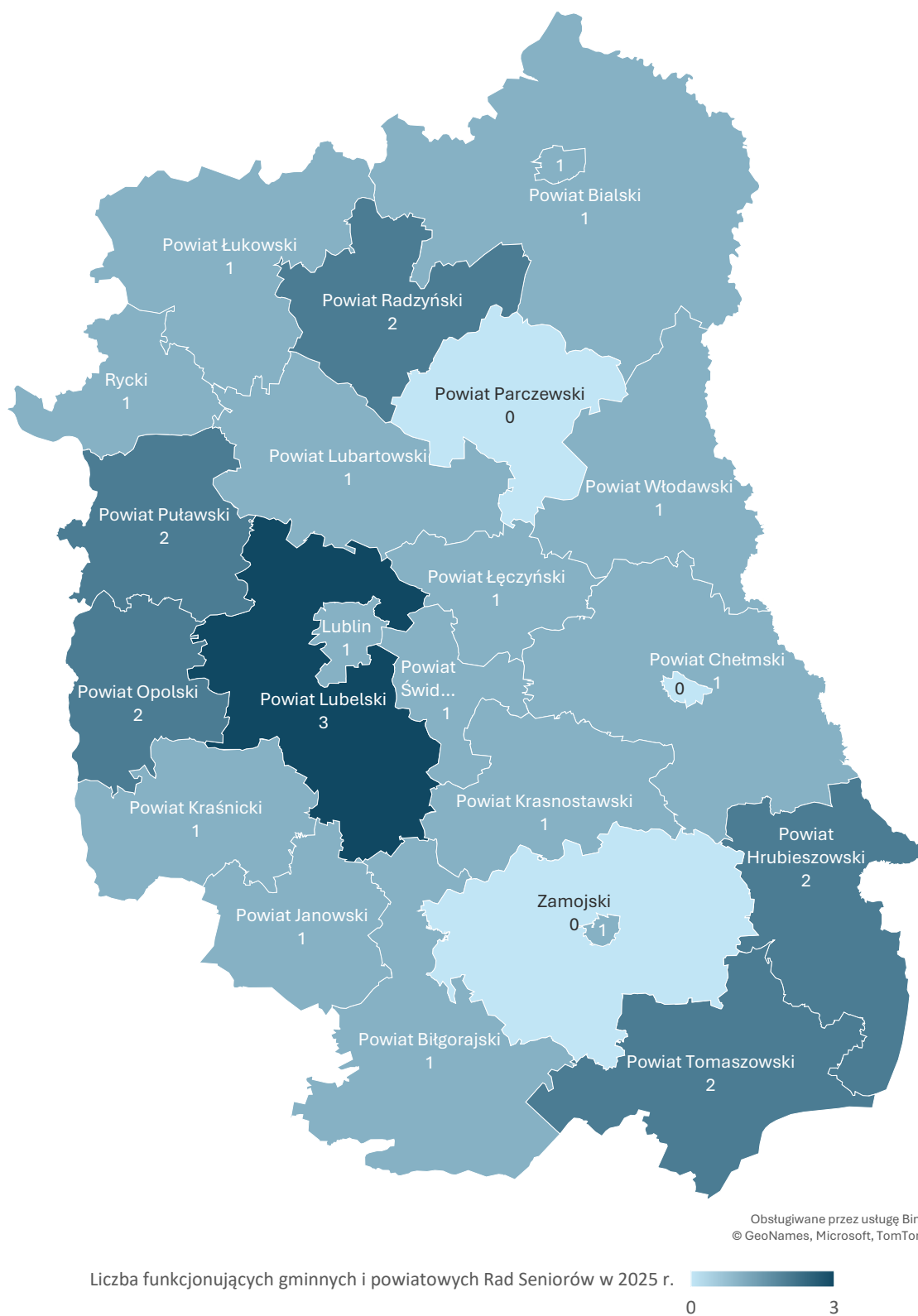
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie w kwietniu i maju 2025 roku przeprowadził badanie dotyczące działalności rad senioralnych funkcjonujących na terenie województwa lubelskiego.

Celem planowanego badania jest diagnoza potencjału oraz sposobów funkcjonowania rad seniorów na poziomie gmin i powiatów. Zebrane informacje pozwolą na opracowanie mapy rad senioralnych funkcjonujących na obszarze województwa lubelskiego. Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w okresie kwiecień – maj 2025 r. na grupie 213 gmin oraz 20 powiatów ziemskich województwa lubelskiego. Informacji zwrotnej udzieliło 206 gmin (tj. 97 % gmin) oraz wszystkie powiaty ziemskie.

**Na terenie województwa lubelskiego funkcjonuje 26 gminnych
oraz 2 powiatowe Rady Seniorów.**

Ich rozkład na terenie województwa prezentuje poniższa mapa:

Mapa 1. Liczba gminnych i powiatowych rad seniorów w województwie lubelskim w 2025 roku

1. Gminne Rady Seniorów w województwie lubelskim

Gminne Rady Seniorów funkcjonują na terenie poniższych gmin i miast:

- Międzyrzec Podlaski miasto (powiat bialski),
- Biłgoraj miasto (powiat biłgorajski),
- Leśniowice (powiat chełmski),
- Hrubieszów gmina, Hrubieszów miasto (powiat hrubieszowski),
- Janów Lubelski (powiat janowski),
- Krasnostaw miasto (powiat krasnostawski),
- Kraśnik miasto (powiat kraśnicki),
- Lubartów gmina (powiat lubartowski),
- Zakrzew, Bychawa, Garbów (powiat lubelski),
- Łuków miasto (powiat łukowski),
- Poniatowa (powiat opolski),
- Puławy miasto, Natęczów (powiat puławski),
- Ulan Majorat, Borki (powiat radzyński),
- Ryki (powiat rycki),
- Świdnik (powiat świdnicki),
- Tomaszów Lubelski miasto, Krynice (powiat tomaszowski),
- Włodawa miasto (powiat włodawski)
- oraz na terenie miast na prawach powiatu: Biała Podlaska, Lublin i Zamość.

16 kolejnych gmin ma w planach utworzenie rad seniorów na swoim terenie.

Powołanie rady seniorów

Wśród powołanych rad seniorów przeważająca większość gminnych rad senioralnych funkcjonuje na podstawie uchwał Rady Miejskiej (23) oraz zarządzeń Wójta / Burmistrza / Prezydenta (3).

Pod względem **liczebności członków** dominują rady o średniej wielkości (mające od 5 do 15 uczestników), których jest 20, pozostałe rady liczą od 16 do 25 uczestników.

Posiedzenia Rady Seniorów odbywają się najczęściej raz na kwartał (w 12 gminach), w 7 gminach w zależności od potrzeb, w 5 raz w miesiącu, w 1 co 2 miesiące, a w 1 gminie (Ryki) spotkania rady seniorów jeszcze się nie odbywają.

Najczęstszym **miejscem spotkań Rady Seniorów** jest siedziba urzędu gminy / miasta (17 gmin), pozostałe miejsca spotkań to:

- dom kultury, biblioteka – 5 gmin,

- inne (klub seniora, stowarzyszenie, galeria fotografii) – 3 gminy,
- nie odbywaj się - 1 gmina.

Do najczęściej **pełnionych funkcji** Rady Seniorów należy:

- funkcja konsultacyjna (m.in. konsultacje uchwał, decyzji i innych dokumentów) – 17 gmin,
- funkcja inicjatywna (sama występuje z propozycjami działań) – 6 gmin,
- funkcja doradcza dla samorządu gminnego – 2 gminy.

Podmioty, z którymi współpracują Rady Seniorów w województwie lubelskim:

- jednostki samorządowe (np. urząd gminy, ośrodek pomocy społecznej, powiatowe centrum pomocy rodzinie) – 24 gminy
- instytucje kultury (np. dom kultury, biblioteka) – 17 gmin
- organizacje pozarządowe – 15 gmin
- placówki edukacyjne (szkoły, przedszkola) – 11 gmin
- służby (np. policja, straż miejska, straż pożarna) – 10 gmin
- koła gospodyń wiejskich – 9 gmin
- ośrodki, kluby sportowe – 6 gmin
- placówki medyczne (np. ośrodek zdrowia) – 6 gmin
- Inne (lokalne firmy) – 1 gmina.

Instytucje / podmioty wspierające organizacyjnie lub finansowo funkcjonowanie Rady Seniorów:

Rady seniorów pełnią zatem kluczową rolę w integracji, edukacji i aktywizacji seniorów, ale ich efektywność zależy od dostępu do stabilnego finansowania oraz wsparcia administracyjnego. Rady seniorów, dzięki współpracy z różnymi partnerami i wieloaspektowej działalności, odgrywają ważną rolę w aktywizacji i wspieraniu środowisk osób starszych. Ograniczona aktywność legislacyjna oraz niewystarczające finansowanie mogą jednak stanowić bariery w wykorzystywaniu ich pełnego potencjału.

W przypadku 25 gmin urząd gminy / miasta zapewnia obsługę Rady Seniorów, w 13 gminach urząd gminy /miasta partycypuje w kosztach działań Rady Seniorów.

- Osiem Rad Seniorów wskazało, że nie dysponuje żadnymi środkami finansowymi, a dwie rady seniorów (Nałęczów oraz Borki) posiadają sponsorów dla swoich przedsięwzięć.

Działalność Rad Seniorów województwa lubelskiego

Działania rad seniorów mają na celu sprzyjanie solidarności międzypokoleniowej oraz tworzenie warunków do pobudzania aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności danego regionu. Osiągają to poprzez angażowanie się w różnorodne inicjatywy społeczne, kulturalne i edukacyjne. Swoją działalność opierają na ścisłej współpracy z lokalną społecznością oraz władzami samorządowymi.

Rady stanowią głos środowiska senioralnego zabiegając jednocześnie o uwzględnianie potrzeb osób starszych w planowaniu i realizacji działań na poziomie lokalnym. Rady senioralne organizują spotkania, wydarzenia i inicjatywy, które sprzyjają budowaniu więzi międzypokoleniowych oraz przeciwdziałają samotności i wykluczeniu.

Członkowie rad podejmują działania motywujące osoby starsze do uczestnictwa w życiu publicznym i społecznym. Rady seniorów stają się ważnym elementem środowiska lokalnego, promują postawę aktywnego starzenia się oraz tworzą przyjazne środowisko dla seniorów. Działają na rzecz poprawy jakości życia seniorów.

Poniżej przykładowe działania rad seniorów z terenu województwa lubelskiego:

- *Rada Seniorów w **Międzyrzeczu Podlaskim** to organ doradczy, który reprezentuje interesy osób starszych wobec lokalnych władz, wspiera aktywność społeczną i integrację osób starszych w gminie.*
- *Członkowie Rady Seniorów **Miasta Lublin** jako przedstawiciele Rady uczestniczą m. in. w Sesjach Rady Miasta Lublin, opiniowaniu Budżetu Obywatelskiego, uroczystościach takich jak: Lubelski Dzień Solidarności Międzypokoleniowej, Lubelskie Dni Seniora, pokaz mody senioralnej „Odczaruj Jesień Życia”, konkurs „Miejsce Przyjazne Seniorom”, kiermasze czy wystawy. Członkowie Rady biorą także udział w audycjach radiowych, konferencjach, spotkaniach i zebraniach organizacji pozarządowych, a także we wszystkich wydarzeniach dedykowanych seniorom, promują Lubelską Kartę Seniora oraz usługę Telewsparcie 60+. Na posiedzeniach omawiane są m. in. doraźne problemy osób starszych, wskazuje się*

sposoby ich rozwiązywania, wymienia pomysłami i dobrymi praktykami, jakie można wdrożyć w danych instytucjach.

- Rolą Rady jest przede wszystkim komunikowanie potrzeb osób starszych poprzez opiniowanie i konsultowanie decyzji lokalnych władz oraz czynny udział w życiu społecznym miasta poprzez zwiększenie zaangażowania osób starszych w działalność społeczności lokalnych. **Miasto Kraśnik.**
- **Puławska** Rada Seniorów (PRS) zajmuje się monitorowaniem potrzeb puławskich seniorów, zgłaszaniem wniosków i zapytań dotyczących działalności władz miasta na rzecz osób starszych, inicjuje działania służące upowszechnianiu wiedzy o potrzebach, prawach i możliwościach osób w wieku senioralnym, organizuje dyżury w celu udzielania informacji osobom starszym z miasta, podejmuje działania mające na celu wykorzystanie potencjału i czasu osób w wieku senioralnym, w tym dba o odtworzenie i umocnienie międzypokoleniowych więzi społecznych, propaguje wśród osób starszych oferty kulturalne, rekreacyjne i edukacyjne, zajmuje się również integrowaniem i wspieraniem środowisk osób starszych, podejmuje inicjatywy zapobiegające marginalizacji i wykluczeniu społecznemu seniorów, wyraża opinie o projektach uchwał i aktach prawa miejscowego dotyczących problemów osób w wieku senioralnym.
- Rada Seniorów zgłasza problemy dotyczące seniorów, współpracuje z GOPS, Biblioteką, Urzędem Gminy. **Zakrzew.**
- Opiniowanie programów dotyczących seniorów, wspieranie rady gminy w przygotowaniu i prowadzeniu polityki senioralnej w gminie, współpraca z Związkiem Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło Gminne nr 7 w Leśniowicach oraz Dziennego Domem Senior + „Słowikowo” w Teresinie w zakresie określenia potrzeb seniorów na terenie gminy **Leśniowice.**
- Stałe monitorowanie i diagnozowanie potrzeb seniorów; Informacja SP ZOZ i niepublicznych przychodni o świadczeniach na rzecz środowiska senioralnego; Utworzenie klubu Senior + przy Urzędzie Miejskim we Włodawie; Informowanie seniorów o przysługującej pomocy, którą mogą otrzymać np. z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Włodawie i innych instytucji np. dodatki mieszkaniowe, zasiłki rehabilitacyjne, dopłaty do prądu, źródeł ogrzewania domów itp.; Udział w

konferencjach senioralnych organizowanych w ramach propagowania polityki senioralnej; Organizacja zajęć aktywizujących seniorów. **Włodawa**

- Rada Seniorów zajmuje się przede wszystkim komunikowaniem potrzeb osób starszych, poprawy sytuacji seniorów w gminie, zgłasza wnioski i sugestie do działań gminy, a także działa na rzecz przełamywania stereotypów na temat starości oraz dąży do umacniania więzi międzypokoleniowych. **Janów Lubelski.**
- Rolą gminnej Rady Seniorów jest przede wszystkim komunikowanie potrzeb osób starszych, poprzez opiniowanie i konsultowanie dotyczących ich decyzji podejmowanych przez lokalną władzę. **Poniatowa**
- Podejmuje różne inicjatywy na rzecz seniorów, min. organizuje spotkania okolicznościowe, warsztaty, wyjazdy integracyjne. **Bychawa.**
- Udział w warsztatach, prelekcjach, wykładach aktywizujących intelektualnie i fizycznie seniorów, składanie interpelacji i zapytań na sesjach, które dotyczą spraw związanych z funkcjonowaniem i rozwojem miasta oraz istotnych codziennych problemów ludzi starszych, organizacja imprez kulturalnych, sportowych i spotkań dla osób starszych i tu na pierwsze miejsce wysuwa się organizacja krasnostawskich Senioriad od 9 już lat, udział w Finałach Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy jako wolontariusze, spotkania z seniorami ościennych miast, comiesięczne dyżury radnych dla mieszkańców głównie seniorów. **Krasnystaw miasto.**
- Rada Seniorów pracuje bardzo owocnie na rzecz seniorów m.in. realizuje Strategię Polityki Senioralnej na lata 2024-2028 w zakresie działań na rzecz seniorów w mieście Tomaszów Lubelski, organizuje Senioriadę (zawody sportowo-rekreacyjne dla osób 60+); jest inicjatorem i organizatorem spotkania opłatkowego dla seniorów miasta Tomaszów Lubelski, czynnie uczestniczy w funkcjonowaniu Centrum Aktywności Seniorów (CAS). Radni Rady Seniorów wykazują się dużą aktywnością zarówno w pracach rady, jak i w innych organizacjach pozarządowych, w których czynnie uczestniczą. **Tomaszów Lubelski.**
- Opiniowanie i konsultowanie spraw dot. seniorów, inicjowanie odpowiednich działań, wspieranie różnych form aktywności ludzi starszych, dążenie do umacniania międzypokoleniowych więzi społecznych. **Łuków miasto.**

- *Ulańska Rada Seniorów zajmuje się reprezentowaniem interesów osób starszych, doradzaniem władzom gminy w sprawach dotyczących seniorów, inicjowaniem działań integracyjnych, kulturalnych i zdrowotnych oraz wspieraniem polityki senioralnej na poziomie lokalnym. **Ulan Majorat.***
- *Szczególnymi obszarami zainteresowania Rady są: integrowanie i wspieranie środowisk osób starszych oraz reprezentowanie zbiorowych interesów tych osób na zewnątrz, zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu seniorów, wspieranie aktywności ludzi starszych, przełamywanie stereotypów na temat seniorów i starości oraz budowanie ich pozytywnego wizerunku, przyczynianie się do tworzenia infrastruktury społecznej i technicznej przyjaznej seniorom, wspieranie inicjatyw w zakresie informowania i doradztwa dla osób starszych, zabieganie o dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej, profilaktyki i promocji zdrowia seniorów, wyrównywanie szans do różnych form wypoczynku oraz dostępu do edukacji w tym kształcenia ustawicznego i kultury. **Hrubieszów miasto.***
- *Tematy sesji Zamojskiej Rady Seniorów dotyczą rozwiązywania aktualnych problemów mieszkańców 65+ związanych z nieprzyjazną infrastrukturą miasta, komunikacją, problemami seniorów ze służbą zdrowia, czy pomocą społeczną. Członkowie Rady zajmują się promocją programów rządowych dotyczących seniorów (asystencja, teleopieka, opieka wytchnieniowa). W tym celu na sesje są zapraszane osoby odpowiedzialne za w/w sfery: zastępcy prezydenta, dyrektorzy wydziałów, prezesi miejskich spółek, rzecznicy praw: konsumenta, pacjenta, finansowych, pracownicy MCPR. Ich obecność świadczyła o tym, że poważnie traktują pracę członków Rady. Są też sesje na których przedstawiciele instytucji kultury, bibliotek oraz szkół przedstawiają swoją ofertę skierowaną do seniorów i oferującą współpracę. **Miasto Zamość.***
- *Rada Seniorów działa na rzecz poprawy jakości życia osób starszych, angażując się w różnorodne inicjatywy społeczne, kulturalne i edukacyjne. Jej działalność opiera się na ścisłej współpracy z lokalną społecznością oraz władzami samorządowymi. Rada stanowi głos środowiska senioralnego, zabiegając o uwzględnianie potrzeb osób starszych w planowaniu i realizacji działań na poziomie lokalnym. W codziennej pracy Rada skupia się na integrowaniu*

środowiska seniorów, wspieraniu ich aktywności oraz tworzeniu przestrzeni do rozwoju osobistego i społecznego. Organizuje spotkania, wydarzenia i inicjatywy, które sprzyjają budowaniu więzi międzypokoleniowych oraz przeciwdziałają samotności i wykluczeniu. Jej członkowie podejmują działania, które motywują osoby starsze do uczestnictwa w życiu publicznym i społecznym. Dzięki swojej aktywności, Rada Seniorów staje się ważnym elementem lokalnej wspólnoty, promując postawę aktywnego starzenia się oraz tworząc przyjazne środowisko dla seniorów. **Borki**

Sukcesy Rady Seniorów /przykładami takich działań są:

- Pokaz mody senioralnej „Odczaruj Jesień Życia” to inicjatywa Prezydenta Miasta Lublin i Rady Seniorów, uruchomiona w 2014 roku, której największą atrakcją stanowi pokaz mody 60+ i 70+. Seniorzy na wybiegu, przy profesjonalnej choreografii i stylizacji prezentują kreacje na różnorodne okazje. Poza pokazem mody działa Miasteczko dla Seniora, w którym można skorzystać z porad medycznych, dietetycznych, kosmetycznych, fryzjerskich itp. Seniorzy mogą dowiedzieć się w jaki sposób dbać o cerę, wykonać analizę kolorystyczną, a także dobrać odpowiedni makijaż. Osoby starsze i ich rodziny mogą zapoznać się z ofertą lokalnych instytucji senioralnych oraz porozmawiać z członkami Rady Seniorów Miasta Lublin. Konkurs „Miejsce Przyjazne Seniorom” został wyróżniony przez Rzecznika Praw Obywatelskich poprzez wpisanie inicjatywy do „Złotej Księgi Praktyk na Rzecz Społecznego Uczestnictwa Osób Starszych”. Konkurs ma na celu wyróżnienie i promowanie lubelskich instytucji i organizacji otwartych na potrzeby osób starszych, które stosują odpowiednie usługi, produkty, oferują różnego rodzaju zniżki i promocje, wprowadzają różnorodne rozwiązania techniczno-budowlane, w konsekwencji przyczyniając się do poprawy jakości życia najstarszych mieszkańców naszego miasta. Poprzez to przedsięwzięcie promowana jest idea aktywności społecznej seniorów, solidarności międzypokoleniowej i otwartości na potrzeby osób starszych. Warunkiem przystąpienia do Konkursu jest wypełnienie wniosku i jego terminowe doręczenie. Podmioty mogą zgłaszać się same lub mogą być zgłaszane przez inne organizacje, instytucje lub osoby fizyczne. W prace Konkursowe zaangażowane są Komisja

*Konkursowa i Kapituła. Zgłoszone miejsca są wizytowane i oceniane. Końcowym etapem Konkursu jest uroczysta gala finałowa, podczas której laureaci otrzymują certyfikaty oraz etykiety „Miejsca Przyjaznego Seniorom”. Instytucje i organizacje, które otrzymują certyfikat Miejsca Przyjaznego Seniorom mają większą motywację do doskonalenia swoich usług i wprowadzania nowych rozwiązań. Otrzymując wyróżnienie i zaszczytny tytuł MPS podmioty czują się docenione za działania podejmowane na rzecz osób starszych i podnoszą poziom swoich usług. W konsekwencji, osoby starsze, mieszkające w Lublinie, mogą korzystać z coraz szerszej i atrakcyjnej oferty; mogą czynnie włączać się w różne sfery życia publicznego i uczestniczyć w różnorodnych inicjatywach. Do 2024 r. łącznie przyznano 532 certyfikaty oraz 2 wyróżnienia „Przyjaciel Lubelskiego Seniora” dla osób, które w sposób szczególny wspierają i promują aktywizację osób starszych w mieście Lublin. Samorząd Miasta Lublin wraz z Radą Seniorów został doceniony za udaną współpracę z organizacjami pozarządowymi reprezentującymi seniorów, za promocję inicjatywy w mediach i przestrzeni publicznej a przede wszystkim za umiejętność pozyskania partnerów sektora rynkowego do zaproponowania seniorom szerokiego wachlarza usług. Idea organizacji Konkursu została uznana jako bardzo wartościowy instrument kształtowania świadomości osób odpowiedzialnych za zarządzanie miejską przestrzenią publiczną. **Miasto Lublin***

- *Aktywizuje osoby starsze, działa na rzecz współpracy międzypokoleniowej i na rzecz kultury. **Miasto Kraśnik***
- *Współorganizacja corocznego wydarzenia - Puławskiej Senioriady; Parada kapeluszy (prezentacja własnoręcznie ozdobionych kapeluszy i nakryć głowy); organizacja zajęć sportowych dla seniorów. **Miasto Puławy.***
- *Organizacja spotkań integracyjnych, wieczorki poetyckie i wyjazdów. **Hrubieszów gmina***
- *Organizacja wydarzeń integracyjnych i edukacyjnych, takich jak spotkania, warsztaty, wycieczki czy zajęcia ruchowe. **Międzyrzec Podlaski miasto***
- *Konferencje na rzecz bezpieczeństwa Seniorów, Utworzenie klubu SENIOR + przy Urzędzie Miejskim we Włodawie. **Włodawa***
- *Przystąpienie do programu Gmina Przyjazna Seniorom - Ogólnopolska Karta Seniorów. **Janów Lubelski***

- Rada Seniorów w Poniatowej była pomysłodawcą i organizatorem akcji przeprowadzenia bezpłatnych badań profilaktycznych dla seniorów z całej gminy. Badania przeprowadziło Studenckie Koło Naukowe przy Centrum Symulacji Medycznej Lubelskiej Akademii WSEI. **Poniatowa**
- Utworzenie "Bychawskiej Karty Seniora", prowadzenie jadłodzielni. **Bychawa.**
- Organizacja Senioriady, pogadanki i prelekcje związane z tematyką senioralną - zdrowie, bezpieczeństwo itd, udział w WOŚP jako wolontariusze, składane interpelacje i zapytania, które wpływają na poprawę życia mieszkańców, seniorów w mieście. **Krasnystaw Miasto.**
- Opracowanie i zaopiniowanie Strategii Polityki Senioralnej na lata 2024-2028, która następnie została przyjęta przez Radę Miasta Tomaszów Lubelski. Funkcjonowanie Centrum Aktywności Seniorów od 26 kwietnia 2024 roku - celem tego przedsięwzięcia jest zapewnienie seniorom miejsca spotkań, w którym będą mogli się integrować i spędzać wolny czas. Organizowanie co roku Senioriady Tomaszów Lubelski i spotkania opłatkowego dla seniorów miasta Tomaszów Lubelski. Podróże seniorów i integracja z Radami Seniorów z gmin ościennych. **Tomaszów Lubelski.**
- Łukowska Rada Seniorów działając w celu wspierania i integrowania środowiska senioralnego, we współpracy z władzami samorządowymi Miasta Łuków oraz działającymi na terenie miasta klubami seniorów, organizuje corocznie imprezę towarzyską pod nazwą „Senioriada”, w związku z obchodami Światowego Dnia Seniora przypadającego 14 listopada, Łukowska Rada Seniorów współpracuje z Radami Seniorów sąsiednich miast i gmin, następuje wymiana doświadczeń, udział w wydarzeniach na szczeblu ogólnopolskim i międzynarodowym (XI Międzynarodowe SENIORALIA w Krakowie. **Łuków.**
- Organizacja Biłgorajskich Dni Seniora i Senioriady. **Biłgoraj**
- Ulańska Rada Seniorów znacznie przyczyniła się do zwiększenia udziału osób starszych w życiu społecznym i publicznym gminy, skutecznie wpływa na decyzje lokalnych władz dotyczące polityki senioralnej oraz inicjuje programy aktywizujące, takie jak zajęcia sportowo-rekreacyjne oraz różnego rodzaju warsztaty w pobliskim Klubie Senior+ w Sętkach. **Ulan Majorat.**

- *Dzięki zabiegom Rady od 2017 r. jest Zamojska Karta Seniora, w mieście jest dużo ławek, są tanie jadłodajnie i nowe, bezpłatne kursy MZK. Przewodnicząca jest współautorką poradnika dla seniorów (700 egz. + wersja elektroniczna na stronie MCPR i miasta). Przewodnicząca jest członkiem powołanego przez Wojewodę Lubelskiego Zespołu Ekspertów ds. Seniorów. (inne działania – w sprawozdaniu za kadencję 2019 – 23, oraz protokoły na stronie miasta). **Miasto Zamość.***
- *Rada Seniorów z powodzeniem realizuje działania mające na celu integrację, aktywizację i wsparcie osób starszych oraz samotnych w naszej społeczności. Jednym z najważniejszych osiągnięć Rady jest zorganizowanie corocznego spotkania opłatkowego dla seniorów, które stało się piękną tradycją, łączącą pokolenia i wzmacniającą więzi społeczne. Wydarzenie to daje możliwość wspólnego przeżywania świątecznej atmosfery osobom, które często nie mają bliskich. Rada prowadzi również regularne spotkania aktywizujące, podczas których seniorzy mogą uczestniczyć w warsztatach, wykładach tematycznych, zajęciach ruchowych oraz spotkaniach z ciekawymi gośćmi. Dzięki tym inicjatywom osoby starsze utrzymują aktywność społeczną, intelektualną i fizyczną, co pozytywnie wpływa na ich samopoczucie i jakość życia. Grupa skupiona wokół Rady Seniorów liczy obecnie około 60 osób, co świadczy o dużym zainteresowaniu i zapotrzebowaniu na tego rodzaju działania. Ważnym elementem działalności Rady są również wyjazdy integracyjne, organizowane kilka razy w roku. Pozwalają one nie tylko na odpoczynek i zwiedzanie ciekawych miejsc, ale także na budowanie relacji i wspólne przeżywanie pozytywnych emocji. Rada Seniorów odgrywa kluczową rolę w tworzeniu przyjaznego środowiska dla osób starszych, promując aktywne starzenie się i wspierając seniorów w codziennym życiu. **Borki.***

Opracowanie Lokalnej Strategii Polityki Senioralnej

Gminom zadano pytanie dotyczące opracowania Strategii, Programu lub innego dokumentu regulującego działania na rzecz seniorów na terenie danej gminy.

Cztery gminy (miasto Lublin, miasto Tomaszów Lubelski, Bychawa oraz Ryki) wskazały, że mają opracowany taki dokument:

- *W styczniu 2012 roku Rada **Miasta Lublin** przyjęła „Program Wsparcia i Aktywizacji Seniorów w 2012 roku” mający na celu poprawę jakości, efektywności i dostępności usług dla seniorów, kreowanie pozytywnego wizerunku osób starszych, tworzenie przyjaznej przestrzeni oraz wspieranie inicjatyw skierowanych do tej grupy społecznej. Aktualny „Program Wsparcia i Aktywizacji Społecznej Seniorów na terenie Miasta Lublin w latach 2021-2025” zakłada kontynuację działań podejmowanych przez Miasto Lublin w ramach trzech poprzednich edycji. Główny cel Programu to tworzenie warunków dla wspierania i aktywizowania osób starszych. Został on opracowany w odpowiedzi na zmieniającą się sytuację demograficzną i społeczną w naszym mieście;*
- *Uchwałą Nr XXII/168/2020 Rady Miejskiej w **Bychawie** z 30 września 2020 r. przyjęto Lokalny Program Wsparcia Seniorów;*
- *Uchwałą Nr LXX/743/2024 Rada Miasta **Tomaszów Lubelski** z dnia 22 marca 2024 roku przyjęła Tomaszowską Strategię Polityki Senioralnej na lata 2024-2028.*

57 gmin wskazało, że zagadnienia dotyczące polityki senioralnej ujęte są w innych dokumentach (np. Strategia Rozwoju Gminy, Gminna Strategia Rozwoju Lokalnego, itp.).

12 gmin planuje opracować taki dokument.

Współpraca gminy z innymi samorządami w zakresie polityki senioralnej

Dwie gminy (miasto Lublin oraz Bychawa) wskazały na współpracę z innymi samorządami w zakresie polityki senioralnej. Gmina Bychawa współpracowała przy tworzeniu rad seniorów oraz organizowaniu zajęć integracyjnych dla seniorów. W przypadku Rady Seniorów Miasta Lublin organizowane są spotkania z grupami senioralnymi oraz Radami Seniorów z różnych miast (m.in. Rzeszowa, Kielc, Warszawy, Poznania, Supraśla, Konopnicy, Lubaczowa) w celu wymiany doświadczeń w działaniach na rzecz seniorów.

Pozostałe gminy samodzielnie realizują działania na rzecz tej grupy osób.

Rada senioralna jest często postrzegana przez urzędników/ administrację jako pomost łączący mieszkańców z samorządem, a dokładniej jako:

- ciało obserwujące i zabierające głos w sprawach dotyczących potrzeb osób starszych,
- jednostka służąca integracji i aktywizacji mieszkańców,
- wspólny mianownik, który jednoczy interesy różnych grup i podmiotów działających na rzecz seniorów.

2. Powiatowe Rady Seniorów w województwie lubelskim

Na terenie województwa lubelskiego w ramach powiatów **funkcjonują 2 Powiatowe Rady Seniorów** w powiecie: **łęczyńskim oraz opolskim**. Zostały powołane na podstawie uchwały zarządu powiatu natomiast zarządzeniem ustalono skład osobowy rady seniorów.

Skład rady liczy w powiecie łęczyńskim 17 osób a w opolskim 18 osób.

Powiatowa rada seniorów nie ma sztywno określonej liczby członków w przepisach ogólnokrajowych. Jej skład zależy od statutu przyjętego przez radę powiatu, który określa tryb wyboru członków oraz zasady działania. Zazwyczaj w skład rady wchodzi przedstawiciele osób starszych oraz organizacji działających na rzecz seniorów, takich jak uniwersytety trzeciego wieku czy stowarzyszenia senioralne.

Spotkania rad odbywają się raz na kwartał w siedzibie Starostwa Powiatowego.

Rada seniorów pełni funkcje:

- konsultacyjną (m.in. konsultacje uchwał, decyzji i innych dokumentów);
- inicjatywną (sama występuje z propozycjami działań);
- doradczą dla samorządu powiatowego;

Zadania i cele Powiatowej Rady Seniorów

Powiatowa Rada Seniorów pełni funkcję doradczą-konsultacyjną oraz inicjatywną, mając na celu integrację społeczną seniorów i wsparcie ich aktywności. Do jej głównych zadań należy:

- Inicjowanie przedsięwzięć służących integracji społecznej seniorów,
- Przedstawianie uwag i opiniowanie lokalnych rozwiązań prawnych przedłożonych Radzie,
- Ustalanie priorytetów działań na rzecz seniorów,
- Opracowywanie programów społecznych wspierających rozwój inicjatyw senioralnych.

Zgodnie ze Statutem, działalność Rady ma na celu:

- Nadanie kierunku powiatowej polityce senioralnej poprzez inicjowanie zmian na rzecz osób starszych,
- Integrację środowisk działających na rzecz seniorów w celu zwiększenia efektywności ich działań,

- Wspieranie aktywności seniorów i ich zaangażowania społecznego,
- Rozwój form wypoczynku oraz poprawę dostępu do ochrony zdrowia, sportu, rekreacji, edukacji i kultury,
- Tworzenie płaszczyzny wymiany dobrych praktyk w zakresie działań na rzecz seniorów.

W ramach swoich kompetencji Rada podejmuje następujące działania:

- Przedstawianie propozycji dotyczących priorytetów zadań na rzecz seniorów,
- Monitorowanie i zgłaszanie potrzeb społeczności senioralnej,
- Wydawanie opinii oraz formułowanie wniosków na rzecz rozwoju inicjatyw senioralnych,
- Konsultowanie i opiniowanie aktów prawa miejscowego oraz programów dotyczących seniorów.

Powiatowa Rada Seniorów odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu polityki senioralnej na poziomie lokalnym, wspierając społeczność senioralną oraz dążąc do poprawy ich jakości życia.

Aby rada mogła działać skutecznie, musi podejmować współpracę z innymi podmiotami, przede wszystkim:

- jednostki samorządowe (np. Starostwo, urząd gminy, ops, pcpr); organizacje pozarządowe;
- placówki edukacyjne (szkoły przedszkola);
- instytucje kultury (np. dom kultury, biblioteka);
- placówki medyczne (np. ośrodek zdrowia);
- służby (np. policja, straż miejska, straż pożarna);
- organizacje pozarządowe;
- koła gospodyń wiejskich;
- ośrodki sportowe;

Powiatowe rady seniorów są finansowane głównie ze środków budżetu powiatu, który może przeznaczać fundusze na ich działalność w ramach polityki senioralnej. Środki te mogą obejmować: koszty administracyjne i organizacyjne, finansowanie projektów i inicjatyw senioralnych, zwrot kosztów podróży i noclegów dla członków rady seniorów, możliwość ustanowienia diet dla członków rady seniorów, jeśli przewiduje to uchwała

powiatu. Decyzja w kwestii finansów dotyczy Starostwa Powiatowego, partycypuje w kosztach działań Rady Seniorów zapewniając obsługę Rady Seniorów, nie zawsze Rada Seniorów dysponuje własnymi środkami.

Rady seniorów, dzięki współpracy z różnymi partnerami i wieloaspektowej działalności, odgrywają ważną rolę w aktywizacji i wspieraniu środowisk osób starszych. Ograniczona aktywność legislacyjna oraz niewystarczające finansowanie mogą jednak stanowić bariery w wykorzystywaniu ich pełnego potencjału.

Do sukcesów Rady Seniorów w powiecie należą:

- Przystąpienie powiatu w ramach partnerstwa do projektu pn."Senioralna Akademia Rozwoju Społecznego w powiecie łęczyńskim w ramach programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych "Aktywni+" na lata 2021-2025. Edycja 2025.
- Organizacja obchodów „Powiatowego Święta Rodziny” Na scenie wystąpili lokali artyści z każdej gminy powiatu opolskiego. Na dzieci czekały liczne atrakcje takie jak malowanie twarzy oraz animacje, przygotowane przez młodzież. Spotkanie było doskonałą okolicznością do tego, żeby zastanowić się nad miejscem rodziny w naszym życiu.
- Organizacja akcji „Pozwól nam o siebie zadbać”. W ramach , której we współpracy ze Starostwem Powiatowym i Powiatowym Centrum Zdrowia sp. z o.o. zorganizowano BIAŁY PONIEDZIAŁEK. Mieszkańcy Powiatu Opolskiego mieli możliwość skorzystania z bezpłatnych badań, konsultacji lekarskich oraz porad w zakresie profilaktyki i ochrony zdrowia.
- PRS prowadziła działania przypominające i zachęcające mieszkańców powiatu do dbałości o piękno i estetykę swojego najbliższego otoczenia zgodnie z obowiązującą Ustawą z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

W ramach informacji zwrotnych z 2 powiatów tylko powiat łęczyński ma w planach opracować Lokalną Strategię Polityki Senioralnej.

3. Wojewódzka Rada ds. Polityki Senioralnej

Zgodnie z Ustawą o samorządzie województwa sprzyjając solidarności międzypokoleniowej oraz tworząc warunki do pobudzania aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności danego regionu sejmik województwa, z własnej inicjatywy lub na wniosek zainteresowanych środowisk, może utworzyć wojewódzką radę seniorów.

Po raz pierwszy Wojewódzka Rada ds. Polityki Senioralnej została powołana w dniu 15 lipca 2014 r. przez Zarząd Województwa Lubelskiego (Uchwałą nr CCLVIII/5360/2014).

W 2023 roku powołano Wojewódzką Radę ds. Polityki Senioralnej III Kadencji w skład której weszło 21 osób m. in. przedstawiciele jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego różnego szczebla, domów pomocy społecznej, organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów, środowiska naukowego, uniwersytetów trzeciego wieku.

Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o samorządzie województwa (Dz.U. z 2023 r. poz. 572) wprowadziła zapis do ustawy o samorządzie województwa dot. **możliwości utworzenia przez sejmik województwa rad seniorów działających w oparciu o statut, który nadaje sejmik województwa**. W związku ze zmianami w ustawie opracowano nowy statut, który poddano opinii Członkom Rady, przekazano również do konsultacji społecznych oraz **powołano Wojewódzką Radę ds. Polityki Senioralnej, której obszarem działania jest województwo lubelskie w dniu 16 lipca 2024 r. przez Zarząd Województwa Lubelskiego Uchwałą nr XIX/415/2024. Kadencja Rady 2024 -2029.**

Rada działa w oparciu o statut, który określa w szczególności:

- tryb i kryteria wyboru jej członków,
- zasady i tryb jej działania,
- długość kadencji (kadencja rady nie może trwać dłużej niż kadencja sejmiku województwa, na terenie którego funkcjonuje rada),
- zasady wygaśnięcia mandatu i odwołania jej członków,
- zasady zwrotu kosztów związanych z udziałem członka Rady w posiedzeniach Rady lub w zorganizowanych wydarzeniach, na których reprezentuje ona Radę.

Kadencja Rady trwa 5 lat, licząc od dnia rozpoczęcia kadencji Sejmiku Województwa Lubelskiego i kończy się upływem jego kadencji. **Rada liczy 25 członków** będących przedstawicielami:

- osób starszych;
- podmiotów działających na rzecz osób starszych, w szczególności przedstawicieli Polskiego Związku Emerytów Rencistów i Inwalidów, organizacji pozarządowych, rad seniorów działających na terenie województwa lubelskiego.

Posiedzenia Rady odbywają się raz na kwartał w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie. Członkowie Rady uczestniczą również w wizytach studyjnych, które mają na celu **wymianę doświadczeń, poznanie dobrych praktyk oraz rozwój kompetencji w zakresie polityki senioralnej**. Podczas jednej z takich wizyt w Domu Pomocy Społecznej „Kalina” w Lublinie, członkowie Rady mieli okazję zapoznać się z funkcjonowaniem placówki, porozmawiać z personelem i mieszkańcami oraz omówić wyzwania i potrzeby osób starszych w regionie.

Wojewódzka Rada ds. Polityki Senioralnej pełni funkcję **opiniotawczo-doradczą** wobec władz regionalnych w zakresie działań na rzecz osób starszych. Do jej głównych zadań należą:

- **Opracowywanie kierunków działań** wspierających seniorów w regionie – np. programów aktywizacji, opieki zdrowotnej czy integracji społecznej.
- **Inicjowanie i promowanie rozwiązań** z zakresu polityki senioralnej – zarówno na poziomie lokalnym, jak i wojewódzkim.
- **Wspieranie współpracy** między samorządami, organizacjami pozarządowymi, instytucjami badawczymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz osób starszych.
- **Przedstawianie propozycji rozwoju systemu wsparcia** dla seniorów – np. w zakresie usług opiekuńczych, transportu czy dostępności przestrzeni publicznej.

Obsługę administracyjno-biurową zapewnia Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie za pośrednictwem Regionalnego Ośrodka Polityki społecznej w Lublinie na mocy Uchwały nr VIII 121/2024 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 4 czerwca 2024 r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia pomiędzy Urzędem Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie a Regionalnym Ośrodkiem

Polityki Społecznej w Lublinie w zakresie czynności związanych z obsługą organizacyjno – biurową Wojewódzkiej Rady ds. Polityki Senioralnej. Koszty związane z funkcjonowaniem Rady zapewnia Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie.

Wojewódzka Rada ds. Polityki Senioralnej III Kadencji:

Przewodniczący Wojewódzkiej Rady Seniorów Pan Andrzej Łaba, mail: dyrektor@dpskalina.lublin.eu

Wiceprzewodnicząca Wojewódzkiej Rady Seniorów Pani Anna Kanios, mail: a.kanios@wp.pl

Sekretarz Wojewódzkiej Rady Seniorów Pan Krzysztof Pulikowski, mail: k.pulikowski1@gmail.com

Wizyta studyjna członków Rady: Dzienny dom Senior + w Salominie.

Podsumowanie

Rada seniorów odgrywa kluczową rolę jako jednostka skoncentrowana na problemach i oczekiwaniach osób starszych. Reprezentując ich interesy, stara się odpowiadać zarówno na zgłaszane, jak i obserwowane potrzeby. Zaangażowanie w działalność rady często wynika z bodźców zewnętrznych, takich jak zaproszenia czy zachęty, które wzmacniają wewnętrzną motywację do działania na rzecz seniorów. Istotne znaczenie ma również dotychczasowa aktywność społeczna, która wpływa na poziom zaangażowania w pracę rady.

Rady seniorów najskuteczniej działają w diagnozowaniu i zaspokajaniu bieżących potrzeb aktywnych seniorów, choć napotykają trudności w dotarciu do osób mniej mobilnych i wykluczonych. W procesie diagnozy korzystają z formalnych i nieformalnych kanałów komunikacji – od bezpośrednich rozmów z seniorami po współpracę z instytucjami lokalnymi. Aktywnie uczestniczą w konsultacjach strategii, programów rozwoju i projektów uchwał, lecz ich głos bywa pomijany, co zmusza ich do samodzielnych działań na rzecz uwzględnienia ich stanowiska w procesie decyzyjnym. Pomimo tych wyzwań rady wykazują dużą determinację, dążąc do zwiększenia swojego wpływu i wzmocnienia roli jako partnerów samorządów w kształtowaniu polityki senioralnej.

Współpraca samorządu z radami seniorów jako partnerami jest kluczowym elementem skutecznej polityki senioralnej. Opiera się na otwartej komunikacji, w tym szczególnie na kontaktach nieformalnych, aktywnym włączaniu rad w procesy decyzyjne oraz wzajemnym zrozumieniu celów i zadań.

Rady seniorów współpracują również z szerokim gronem innych podmiotów, takich jak instytucje kultury, placówki opiekuńcze, organizacje pozarządowe czy służby publiczne. Ta współpraca opiera się przede wszystkim na wspólnych inicjatywach i projektach oraz wzajemnej wymianie doświadczeń i zasobów.

Środowisko seniorów generalnie pozytywnie ocenia działalność rad, choć zdarzają się pewne nieporozumienia dotyczące zakresu ich kompetencji. Niektórzy mieszkańcy mylnie postrzegają rady seniorów jako organ wykonawczy lub pomocowy, zamiast doradczy. Zdarza się również postawa roszczeniowa, zwłaszcza w gminach oferujących bogaty wachlarz projektów skierowanych do osób starszych.

Rady seniorów, planując swoje działania, starają się jak najdokładniej je przewidzieć i usystematyzować, co pozwala na lepszą kontrolę organizacji czasu i pracy oraz umożliwia skuteczne prezentowanie i raportowanie ich działalności na zewnątrz.

Analizując zadania rad seniorów określone w przepisach prawa, można zauważyć, że najskuteczniej realizowaną funkcją jest inicjatywna, podczas gdy konsultacyjna i doradcza pozostają na dalszym planie. W praktyce radni koncentrują się przede wszystkim na opiniowaniu, rekomendowaniu, organizowaniu oraz nadzorowaniu wydarzeń i inicjatyw społecznych.

Mimo deklaracji zapraszania rad seniorów na spotkania rad miast, ich faktyczny udział w działaniach gmin pozostaje ograniczony, a możliwość wyrażania opinii jest rzadko wykorzystywana. Podobnie niewielką rolę odgrywa uczestnictwo przedstawicieli JST na posiedzeniach rad seniorów, gdzie funkcja konsultacyjna w praktyce zostaje niemal całkowicie przejęta przez gminę.

Należy podkreślić, że brak skutecznego wykorzystania platformy do wymiany doświadczeń ogranicza możliwość pełnienia przez radę seniorów rzeczywistej roli doradczej i konsultacyjnej. Ponadto warto zadbać zarówno o zasoby materialne – takie jak przestrzeń do spotkań czy narzędzia do pracy biurowej – jak i niematerialne, w tym wiedzę i szkolenia. Ich rozwój mógłby dodatkowo wzmocnić poczucie autonomii radnych i zwiększyć efektywność ich działań.

Skuteczna komunikacja działań rady seniorów wymaga wykorzystania różnorodnych kanałów kontaktu – zarówno tradycyjnych, jak i cyfrowych – aby dotrzeć do zróżnicowanych grup odbiorców. Największym wyzwaniem pozostaje komunikacja z seniorami wykluczonymi cyfrowo oraz osobami niewychodzącymi z domu.

Za najefektywniejsze metody uznaje się bezpośredni przekaz („pocztę pantoflową”), informacje w formie papierowej (plakaty, ogłoszenia, biuletyny) oraz działania podejmowane w miejscach często odwiedzanych przez seniorów lub podczas wydarzeń z ich udziałem.

Istotnym elementem komunikacji jest transparentność działań rady. Dlatego warto stosować różnorodne sposoby informowania mieszkańców o zasadach funkcjonowania rad – zarówno poprzez oficjalną witrynę urzędu miasta, jak i w trakcie wydarzeń organizowanych przez radę.

Instytucja rad seniorów znacząco rozszerzyła się w ciągu ostatnich kilkunastu lat – od możliwości powoływania ich wyłącznie na szczeblu gminnym po tworzenie struktur na poziomach powiatowym i wojewódzkim. Równocześnie zwiększono zobowiązania samorządów dotyczące powoływania rad seniorów.

Istnienie tych rad stanowi ważny krok w kierunku optymalnej formuły uczestnictwa osób powyżej 60. roku życia w życiu społecznym. Zmiana prawna w 2023 roku doprowadziła do znaczącego wzrostu liczby nowo powołanych rad. Proces zgłaszania kandydatów na ich członków jest zdominowany przez stowarzyszenia lokalne, choć sami seniorzy również często inicjują swój udział.

Kadencja większości rad seniorów odpowiada pięcioletniemu okresowi funkcjonowania władz samorządowych. Rady spotykają się regularnie – zwykle raz na kwartał lub raz w miesiącu – w stałych miejscach udostępnianych przez JST.

Członkowie rad seniorów mogą liczyć na wsparcie lokalnych władz w zakresie zaplecza organizacyjnego, administracyjnego i merytorycznego (m.in. poprzez wyznaczenie opiekuna rady ze strony samorządu). Natomiast wsparcie finansowe pozostaje ograniczone – rady seniorów nie dysponują własnym budżetem na realizację inicjatyw ani możliwością samodzielnego pozyskiwania funduszy zewnętrznych.

Działania rad seniorów koncentrują się przede wszystkim na aktywizacji społecznej i monitorowaniu potrzeb lokalnych seniorów. Wśród najczęściej podejmowanych zagadnień znajdują się kwestie bezpieczeństwa, promocji zdrowego stylu życia oraz inicjatywy kulturalne. Organizując wydarzenia edukacyjne i rozrywkowe na poziomie miasta lub gminy, rady aktywnie wspierają integrację społeczną oraz współpracę międzypokoleniową.

W realizacji swoich działań rady seniorów współpracują nie tylko z władzami samorządowymi, lecz także z wieloma innymi podmiotami, takimi jak instytucje kultury (biblioteki, domy kultury, galerie), uniwersytety trzeciego wieku, jednostki pomocy społecznej, fundacje i stowarzyszenia. Współpracują również między sobą, wymieniając się doświadczeniami czy organizując wizyty studyjne. Dzięki temu stają się łącznikiem między wspomnianymi instytucjami, poprawiając komunikację oraz zwiększając efektywność działań poprzez efekt synergii.

Aktywność legislacyjna rad seniorów pozostaje ograniczona – ich udział w konsultacjach dokumentów strategicznych wciąż nie jest powszechną praktyką.

Aby zwiększyć skuteczność ich działań, zaleca się wdrożenie mechanizmów zapewniających systematyczne finansowanie rad seniorów przez jednostki samorządowe. Kluczowe jest również opracowanie kompleksowego systemu wsparcia, który umożliwi im skuteczniejsze funkcjonowanie i realizację celów.

Ponadto samorządy powinny intensyfikować współpracę z radami seniorów, szczególnie w obszarze opiniowania aktów prawnych oraz inicjowania projektów uchwał, co pozwoli na zwiększenie ich wpływu na kształtowanie lokalnych polityk publicznych.

W zakresie współpracy i aktywizacji zaleca się rozwijanie partnerstw między radami seniorów, m.in. poprzez organizację wizyt studyjnych, a także kontynuowanie i poszerzanie współpracy rad z organizacjami pozarządowymi, instytucjami kultury oraz ośrodkami edukacyjnymi. Wspólne projekty mogą skutecznie odpowiadać na potrzeby lokalnych społeczności senioralnych.

Ważnym aspektem jest także promowanie większego zaangażowania w działania cyfrowe, takie jak prowadzenie stron internetowych czy mediów społecznościowych, które mogą służyć jako platformy komunikacji i edukacji. Ponadto rekomenduje się rozwijanie oferty szkoleń dla członków rad, aby zwiększyć ich kompetencje w zakresie zarządzania projektami, pozyskiwania funduszy oraz skutecznej współpracy z samorządami i innymi podmiotami.

Odpowiednio wspierane rady seniorów mogą stać się kluczowym łącznikiem między wieloma instytucjami działającymi na rzecz osób starszych oraz katalizatorem licznych inicjatyw.

Bibliografia

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1465 t.j.)
2. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2024 r. poz. 107 t.j.)
3. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2025 r. poz.581 t.j.)
4. *Potencjał organizacyjny i działania rad seniorów* – raport z badania, Narodowy Instytut Wolności Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, Warszawa 2025